

Fejlemények, kihívások és a legfontosabb eredmények 2018-ban

Szemelvények az igazgató éves jelentéséből

Ezt az összefoglalót a legfontosabb 2018-as tevékenységekből válogattuk össze, de semmilyen értelemben nem képviseli az ECDC 2017-es eredményeinek teljes körét. Az ECDC tevékenységi körének, szervezeti és adminisztratív felépítésének és munkatervének részletes ismertetése az éves jelentés teljes változatában található.

<https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/annual-report-director-2018>

Javasolt hivatkozás:

Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ. Fejlemények, kihívások és a legfontosabb eredmények 2018-ban Szemelvények az igazgató éves jelentéséből Stockholm: ECDC; 2019.

ISBN 978-92-9498-348-0 (PDF), 978-92-9498-351-0 (nyomtatott)

ISSN 2529-6086 (PDF), 2529-6221 (nyomtatott)

doi 10.2900/29872 (PDF), 10.2900/756091 (nyomtatott)

Katalógusszám: TQ-AX-19-001-HU-N (PDF), TQ-AX-19-001-EN-C (nyomtatott)

© Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ, 2019.

Az összes fénykép az ECDC tulajdona, kivéve iStock (14. oldal, fent) és (cc) Creative Commons „Nevezd meg! – Ne add el!” licenz (CC BY-NC 4.0) alapján a következő Flickr.com-felhasználók: Nathan Reading (6. oldal és 10. oldal, balra fent); Judy Gallagher (8. oldal, fent); Tom Schwan, Robert Fischer és Anita Mora, National Institute of Allergy and Infectious Diseases (Allergia és Fertőző Betegségek Nemzeti Intézete), National Institutes of Health (Nemzeti Egészségügyi intézetek) (8. oldal, lent); Alan Glover (10. oldal, lent); Jon Southcoasting (12–13. oldal); Shaury Nash (24–25. oldal).

Sokszorosítása a forrás feltüntetése mellett engedélyezett.

A jelen kiadványban szereplő, szerzői jog által védett fényképek a jelen publikáció céljától eltérően nem használhatók fel a jogtulajdonos kifejezett engedélye nélkül.

Fejlemények, kihívások és a legfontosabb eredmények 2018-ban

Szemelvények az igazgató éves jelentéséből

Tartalom

Előszó	3
Bevezetés	3
ECDC – Európa közegészségügyi ügynöksége	5
A betegségfelügyelet európai megközelítése	5
Az ECDC betegségmegelőzési programjai: a betegségek epidemiológiájának nyomon követése	7
Antibiotikum-rezisztens baktériumok és növekvő egészségügyi terhek Európában	7
Mi az a vektor? Megbetegedhetek tőle?	9
A „forrald fel, hámozd meg, főzd meg, mosd meg vagy felejtsd el” szabály néha nem elég	11
HIV-megelőzés: profilaktikumok és érintkezés előtti körmegeelőzés	13
Védőoltás minden szezonra	15
Felszámolhatjuk-e a látens tuberkulózist?	17
Az eddigi legnagyobb sikertörténet	19
Tényeken alapuló megközelítés az európai közegészségügyben	21
Betegségfelügyelet	21
Járványügyi felderítés	21
Felkészültség	23
Válaszadás	23
Tudományos tanácsadás	23
Mikrobiológia	25
Kapcsolat az európai közegészségügyi közösséggel	27
Képzés és országok támogatása	27
Közegészségügyi kommunikáció	28
Az ECDC számokban	29

Az Igazgatótanács elnökének előszava

Az ECDC Igazgatótanácsának újonnan megválasztott elnökeként nagy örömmel ajánlom az olvasók figyelmébe az igazgató 2018. évi éves jelentését. Az ECDC egész évben támogatta a tagállamokat és az Európai Bizottságot:

- 35 gyors kockázatértékelést készített, hozzájárulva az uniós és a tagállami szintű kockázatkezeléshez;
- elindította a korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer 1082/2013/EU határozat összes követelményének megfelelő új változatát; és
- új EULabCap-jelentést tett közzé, amely kimutatta, hogy gyorsan csökkennek a tagállamokban működő laboratóriumok közötti kapacitás- és képességbeli különbségek.

Az ECDC emellett több online eszközt is elérhetővé tett, amelyet az országok segítségül hívhatnak a tényeken alapuló információk feldolgozásában, és amelyekre a szakpolitikai döntéshozatal során támaszkodhatnak. Az eszközök között van védőoltási tervező, modellező szoftver, a helyzet alakulását szemléltető térképek, interaktív betegségtasz, betegség-adatbázisok és több, iránymutatásokat tartalmazó dokumentum is.

Az Igazgatótanács 2018-ban elindította az ECDC 2013 és 2017 közötti időszakra vonatkozó, harmadik független külső értékelését. A külső vállalkozó által végzett értékelést az Igazgatótanács irányítóbizottsága felülvizsgálta. A zárójelentés várhatóan még idén elkészül.

Az ECDC komoly eredményeire tekintettel nagyon várom, mit hoz a következő két év, amelyet az Igazgatótanács élén töltek. Az ECDC számára is érdekes időszak lesz, hiszen megismerjük a külső értékelés eredményeit, és új, hosszú távú stratégia is készül. Az igazgatótanács továbbra is központi szerepet vállal a megbeszélésekben, és figyelemmel kíséri a változásokat, gondoskodva arról, hogy az ECDC feladat- és hatásköreit az alapító rendeletben foglalt feltételekkel összhangban lássa el.

Dr. Anni-Riitta Virolainen-Julkunen
az ECDC Igazgatótanácsának elnöke
2019. március 5.

Balra fent és középen: Az ECDC székhelye, Solna, Svédország

Jobbra fent: Az ECDC korábbi központja

Jobbra középen: Járókelők képe tükröződik vissza a bejárati ajtó üvegén

Lent: Nemzetközi találkozó az ECDC fő konferenciatermében

Az igazgató bevezetője

2018. április elején az ECDC átköltözött a Stockholm térszomszédságában fekvő Solna település Frösunda városrészében található korszerű létesítménybe. Logisztikai csapatunk kiváló munkát végzett, és rövid időn belül teljesen berendezkedtünk új munkahelyünkön.

A költözködés mellett több, nagy horderejű döntést is hoztunk az ECDC jövőjét illetően:

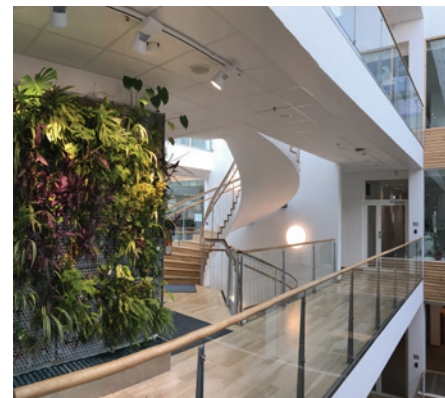
- megkezdtük az ECDC 2021 és 2027 közötti időszakra vonatkozó, hosszú távú stratégiájának kidolgozását;
- párbeszédet folytattunk az érdekelt felekkel két új, izgalmas projektről: az egyik az e-egészségügyről és a digitális technológiákról, a másik pedig az előrejelzésről szól;
- az új generációs ECDC című kezdeményezés a Központ szervezeti felépítését újítja meg;
- az Igazgatótanács kezdeményezésére elindult az ECDC 2013 és 2017 közötti időszakra vonatkozó, harmadik külső értékelése.

2018-ban egyértelműen három kiemelt területre összpontosítottunk:

- védőoltások. Az ECDC tudományos adatokkal szolgált az Európai Bizottság számára a védőoltással megelőzhető betegségekről szóló új tanácsi ajánláshoz;
- antimikrobiális rezisztencia. Új tanulmányunkban úgy becsültük, hogy az antimikrobiális szerekkel szemben rezisztens baktériumok évente 33 000 európai polgár halálát okozzák, emellett az antimikrobiális rezisztencia miatt éves szinten megközelítőleg egymilliárd euró költségek merülnek fel Európában;
- az ENSZ fenntartható fejlődési céljai. Az ECDC a betegséggel szembeni terén az ENSZ céljaihoz igazította a munkáját. Idevágó példa a HIV, a hepatitis és a tuberkulózis felügyelete.

2018 szeptemberében az ECDC átvette az uniós ügynökségek hálózatának elnöki tisztségét. Ez kiváló alkalmat kínált arra, hogy széles körű tudáscserét folytassunk testvérügynökségeinkkel, és folyamataink összehangolását is elősegítette, tehát kézzelfogható előnyökkel járt mindennapi munkánkban.

Dr. Andrea Ammon
az ECDC igazgatója
2019. március 5.

ECDC – Európa közegészségügyi ügynöksége

A 2005-ben a svédországi Stockholmban megalakult Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ (ECDC) az uniós ügynökségek hálózatának tagja. Ezek az ügynökségek olyan szakmai és tudományos feladatokat látnak el, amelyek segítik az uniós intézményeket a döntéshozatalban és szakpolitikák végrehajtásában. Az uniós ügynökségek decentralizált szervek, így szinte minden uniós tagállamban megtalálhatók.

Az ECDC megbízatása az AIDS/HIV-től a ritka zoonotikus megbetegedésekig terjedően közel hatvan fertőző betegség felügyeletére terjed ki. Ezenkívül népszerűsítjük a védőoltásokat, behatároljuk az egészség szempontjából lényeges magatartásformákat, Európa-szerte gondoskodunk a laboratóriumok minőségéről, közegészségügyi járványügyi szakembereket képezünk egész Európában, valamint teljes körűen tájékoztatjuk a nyilvánosságot a fertőző betegségekről.

Az ECDC-nek 2018 végén 267 fős, a személyzeti szabályzat hatálya alá tartozó személyi állománya volt a betegségek felügyelete, a járványkitörések észlelése, a tudományos tanácsadás, az informatika, a kommunikáció és az adminisztráció területén.

A betegségfelügyelet európai megközelítése

Az ECDC három fő rendszert működtet és tart fenn a fertőző betegségek Európa-szerte történő nyomon követésére. A betegségfelügyelet egy-egy területét érintő rendszerek: az EWRS (veszélyek észlelése

és veszélyre vonatkozó riasztás), az EPIS (járványügyi felderítés) és a TESSy (betegségfelügyelet és statisztika).

- A 2018-ban teljesen átalakított korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer (EWRS) egy titkos rendszer, amelynek segítségével a tagállamok és az Európai Bizottság információt oszthatnak meg az Uniót potenciálisan érintő egészségügyi eseményekről, és összehangolhatják a közegészség védelmére irányuló válaszhelyzeteiket. 2018-ban, amikor több súlyos kanyarójárvány is volt, a rendszer az általa nyújtott hatékony riasztási szolgáltatásnak köszönhetően ismét hasznosnak bizonyult.
- A járványügyi felderítési információs rendszer (EPIS) egy biztonságos, internetalapú kommunikációs platform, amelyen keresztül a tudósok és a közegészségügyi szakértők epidemiológiai információkat oszthatnak meg egymással.
- Az európai felügyeleti rendszer (TESSy) a betegségekre vonatkozó adatok gyűjtésére szolgáló, nagyméretű adatbázisrendszer. A fertőző betegségekről az uniós tagállamok és az EGT-országok rendszeresen küldenek nemzeti adatokat a TESSy rendszerbe. Ezen adatok alapján az ECDC Fertőző betegségeket nyomon követő online atlaszának látogatói naprakész felügyeleti jelentéseket és interaktív térképeket hozhatnak létre.

Ezen túlmenően az ECDC az európai szintű egészségügyi biztonsági tanácsadó csoportként működő uniós Egészségügyi Biztonsági Bizottság keretében támogatja az Európai Bizottság és a tagállamok munkáját.

Balra fent: Uniós lobogók az ECDC épületénél

Jobbra fent: Az ECDC új épülete a főút felől

Jobbra középen: Zöld és világos beltér

Lent: Napikerekasztal-megbeszélés a járványügyi felderítő csapat szervezésében

Klebsiella pneumoniae KPC-1 karbapenemáz kimutatására szolgáló készlet. A Gram-negatív rezisztencia néhány éven belül hatalmas problémává válhat a gyógykezelésben. A gyógyszergyártó vállalatoknál nagyon kevés olyan készítmény van előkészületben, amellyel fel lehetne venni a harcot ezen organizmusok ellen.

Az ECDC betegségmegelőzési programjai: a betegségek epidemiológiájának nyomon követése

Az összes uniós tagállam által több mint hatvan betegségről és egészségügyi témaköréről, többek között az antimikrobiális rezisztenciáról szolgáltatott adatok alapján az ECDC tudásai részletes képet tudtak alkotni a jelenlegi (és a múltbeli) epidemiológiai

helyzetről Európában. Az ECDC figyelemmel kíséri a betegségek tendenciáit, és betegség- és járványmegelőzési intézkedéseket javasol. Az ECDC a betegségekkel kapcsolatos munkáját betegségmegelőzési programokra bontja.

Antibiotikum-rezisztens baktériumok és növekvő egészségügyi terhek Európában

Antibiotikum-rezisztencia és egészségügyi ellátáshoz kapcsolódó fertőzések (ARHAI-program)

– Amikor az ECDC új vizsgálaton kezdett dolgozni, hogy felmérje, mekkora egészségügyi terhet rónak az antibiotikum-rezisztens baktériumok által okozott fertőzések az uniós tagállamokra és az EGT-országokra, szakértői megvizsgálták a legújabb európai adatkészleteket, ellenőrizték azok minőségét, és meglehetősen óvatos becslésre jutottak. A vizsgálat arra a hátborzongató megállapításra jutott, hogy évente mintegy harmincháromezer európai polgár veszíti életét az antibiotikum-rezisztens baktériumok okozta fertőzés közvetlen következményeként. Sokan kórházban kapnak fertőzést.

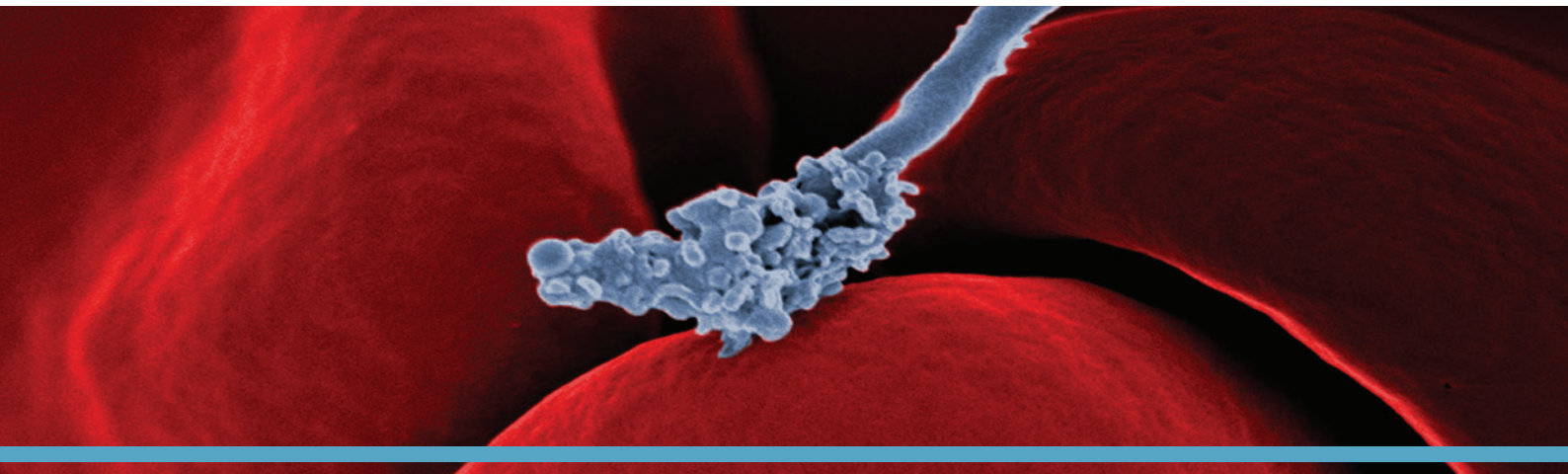
A 2018. évi Európai Antibiotikum Napon közzétett két felmérés eredményei szerint az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések előfordulási gyakorisága és az antimikrobiális szerek használata tekintetében jelentős különbségek vannak az országok között. Az összkép még ennél is aggasztóbb: évente 8,9 millió esetben fordulnak elő ilyen fertőzések kórházakban és tartós ápolást-gondozást biztosító

intézményekben, Európának tehát hatalmas problémával kell szembenéznie.

Napi szinten három betegből legalább egy kap antimikrobiális szert az Európai Unióban. Orvosilag nem mindegyik ilyen szer alkalmazása szükséges, rendelésük pedig hozzájárul az antimikrobiális rezisztencia terjedéséhez. E probléma kezelése céljából az ECDC több felügyeleti hálózat részvételével konferenciát szervezett, ahova háromszáz képviselő érkezett a tagállamokból.

Az év folyamán az ECDC szakértői felkeresték kollégáikat Bulgáriában, Norvégiában és az Egyesült Királyságban, hogy megvitassák velük az antimikrobiális rezisztenciával kapcsolatos kérdéseket.

Az ECDC változatlanul kulcsszerepet vállal az antimikrobiális rezisztenciával foglalkozó transzatlanti munkacsoportban, emellett az antimikrobiális rezisztenciára és a kórházi fertőzésre vonatkozó uniós együttes fellépésben is közreműködött. Ezekről a tevékenységekről az ECDC honlapja nyújt részletes tájékoztatást.

Mi az a vektor? Megbetegedhetek tőle?

Újonnan megjelenő, illetve vektorszervezetek útján terjedő betegségek (EVD-program) – A „betegségvektor” szakkifejezés rendszerint olyan ízeltlábúakra (szúnyogokra, legyekre, lepkeszúnyogfélékre, tetvekre, bolhákra, kullancsokra és atkákra) vonatkozik, amelyek fertőző mikroorganizmusokat hordoznak és terjesztenek más élő szervezetekben.

Az általuk okozott egyik betegség a nyugat-nílusi láz, amelyet általában fertőzött szúnyogok által terjesztett vírus idéz elő. A néhány évvel ezelőtti helyzethez képest jelentősen megnőtt a nyugat-nílusi láz eseteinek száma. Az ECDC 2018-ban figyelemmel kísérte Európa eddigi legsúlyosabb, nyugat-nílusi lázvírus okozta járványát. Az európai országok több mint kétezer, helyileg terjesztett emberi fertőzést jelentettek 2018-ban, tehát jóval többet, mint az előző hét évben összesen (1832 eset).

A nyugat-nílusi lázvírus okozta európai fertőzésekéről heti tájékoztatók és térképek érhetők el az ECDC honlapján. Az ECDC emellett az emberi és állati betegségvektorként azonosított különböző szúnyog-, kullancs- és lepkeszúnyogfélék eloszlását ábrázoló térképeket is közzétesz. A nyugat-nílusi láz okozta európai megbetegedésekért felelős vektorok visszaszorításának stratégiáival foglalkozó, 2017-ben kísérleti jelleggel indított helyszíni vizsgálatot 2018-ban végzeték el. Ezenkívül három további helyszíni vizsgálat is zajlott az invazív szúnyogok elleni védekezésről.

Ezek a szúnyogok dengue-, chikungunya- és Zika-lázat okozó kórokozókat hordoznak.

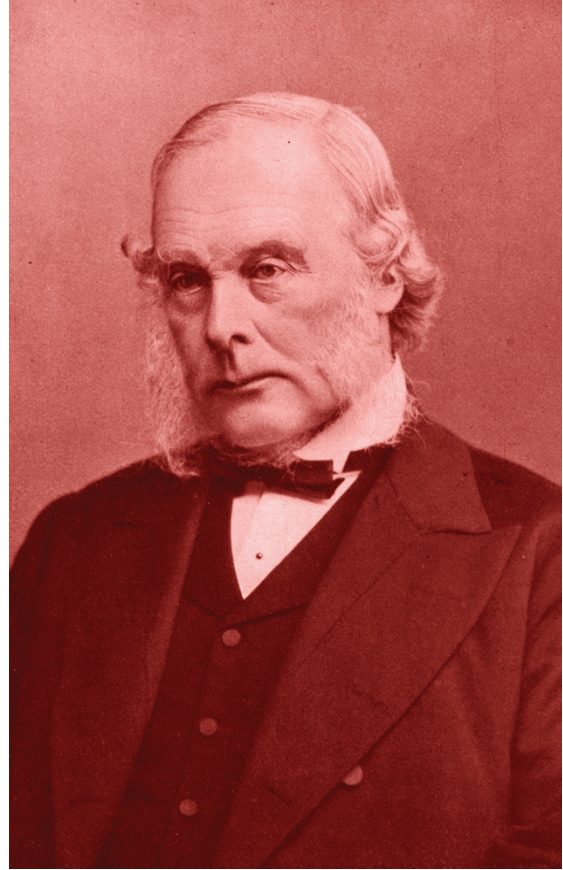
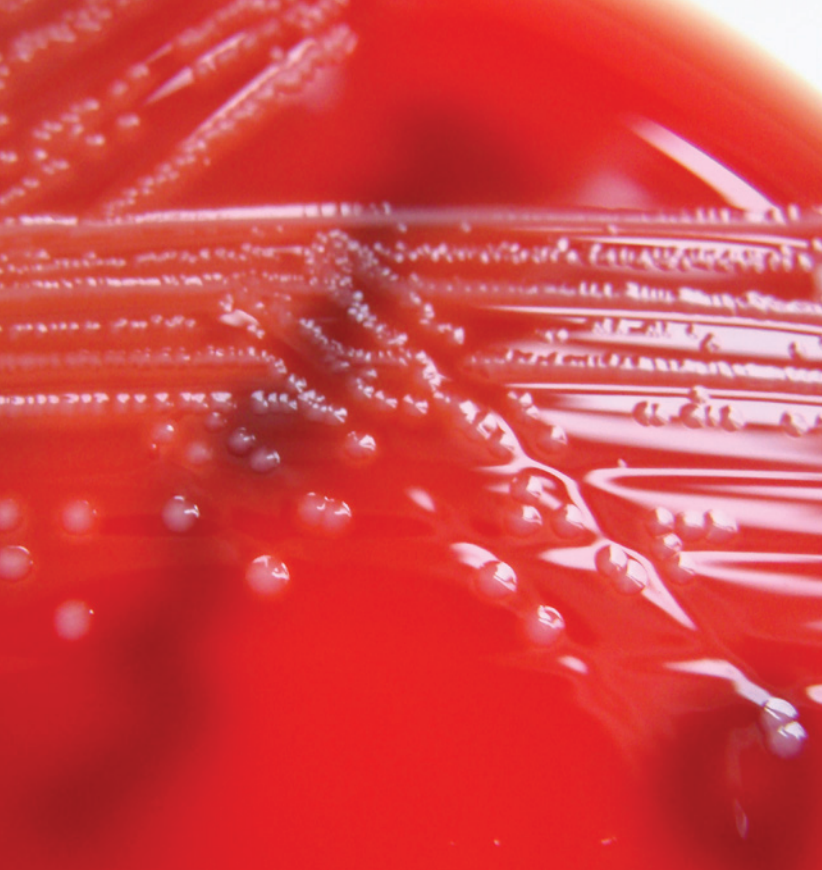
Sok év telt el úgy, hogy csak néhány esetről érkezett jelentés, a dengue-láz azonban újra felütötte a fejét Európában: az elmúlt három évben háromezernél is több megbetegedés fordult elő. A legtöbb esetben behozott betegségről volt szó, de a helyi terjesztés is előfordulhat azokon a területeken, ahol vannak fertőzött *Aedes* szúnyogok: 2018. október elején három elkülönülő járvány részeként az autochton dengue-fertőzés kilenc megerősített esete fordult elő az Európai Unióban, három Spanyolországban, hat pedig Franciaországban.

Az ECDC az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatósággal (EFSA) együttműködve tovább gyűjtötte az adatokat az emberi és állatbetegségek ízeltlábú (rovarok és közeli rokonaik) vektorairól, és naprakész vektor-térképeket tett közzé honlapján az Európán belüli eloszlásukról és terjedésükről.

Emellett azoknak a betegségeknek a kockázata is ismert az ECDC előtt, amelyek ez idáig nem okoztak járványt Európában. Az ECDC például több gyors kockázateértékelést készített az afrikai ebolajárványokról azzal kapcsolatban, hogy fennáll-e a behozatal kockázata, és veszélyben vannak-e az európai polgárok. Ezekre a kérdésekre 2018-ban megnyugtató „nem” volt a válasz.

Balra fent: Nem mindegyik szúnyog betegségvektor

Lent: Borrelia baktériumok A visszatérő lázas borreliosis vektorok által terjesztett, kiújuló magas lázzal, izomfájdalommal és émelygéssel járó betegség. Tetvek vagy puha testű kullancsok csípése útján terjed, Európán belül a földközi-tengeri térség egyes részein fordul elő.

A „forrald fel, hámozd meg, főzd meg, mosd meg vagy felejtse el” szabály néha nem elég

Élelmiszer és víz útján terjedő betegségek és zoonózisok (FWD-program) – Az EPIS-FWD az ECDC Élelmiszer és víz útján terjedő betegségekkel kapcsolatos járványügyi felderítési információs rendszere. Az EPIS-FWD-ben végrehajtott sürgős lekérdezések száma a 2017-es 53-ról 77-re nőtt 2018-ban, ami csekély, de említésre méltó növekedés. A *Listeria monocytogenes* különösen súlyos, több halálesettel végződő járványt idézett elő. A járvány alaposabb kivizsgálása érdekében az ECDC és az EFSA összefogott és közösen elkészítette a kórokozó teljes genom szekvenciáját. Az eredmények megerősítették, hogy feltehetőleg fagyasztott zöldség volt a járvány forrása.

Az EFSA és az ECDC emellett két átfogó jelentést is készített: az egyiket a zoonózisok, a zoonózis-kórokozók és az élelmiszer eredetű járványok tendenciáiról és forrásairól (2017. évi adatok alapján), a másikat pedig az emberből, állatból vagy élelmiszerből származó zoonotikus és indikátorbaktériumoknál előforduló antimikrobiális rezisztenciáról (2016. évi adatok alapján).

Az ECDC hat országból hívott résztvevőket a több országot érintő élelmiszer-biztonsági és közegészségügyi eseményekre való felkészültségről szóló műhelytalálkozóra. Az ECDC emellett szakmai cse-reprogrmot is működtet az élelmiszer és víz útján terjedő betegségek szakértői számára.

*Balra fent: Listeria monocytogenes a Columbia lóvéragaron, valamint névadója, Dr. Joseph Lister (1827–1912)
Jobbra lent: DNS-szekvencia olvasata*

Az ECDC technológiai téren úttörő munkát végez, ugyanis elsőként végzett klaszterelemzést a TESSy molekuláris tipizálási adatbázisból származó adatokkal.

Az ECDC több külső minőségértékelést finanszírozott. A külső minőségértékelések a laboratóriumi teljesítmény ellenőrzése az Európa különböző pontjai található laboratóriumoknak beküldött azonos minták elemzése alapján. Ezt követi az elemzési eredmények pontosságának összehasonlítása, majd mindegyik laboratórium részletes teljesítményértékelőt kap. A külső minőségértékelések kulcsfontosságú eszköznek bizonyultak a laboratóriumi teljesítmény javításában. 2018-ban az ECDC a *Listeria*, a *Salmonella*, a *Campylobacter* és a Shiga-toxin-termelő *Escherichia coli* tekintetében szervezett külső minőségértékelést. Az ECDC emellett jártassági vizsgálatot is szervezett a *Listeria monocytogenes* teljes genom-összeállítására vonatkozóan.

2018. évi Brighton Pride: Nem adhatod tovább, ne add tovább!

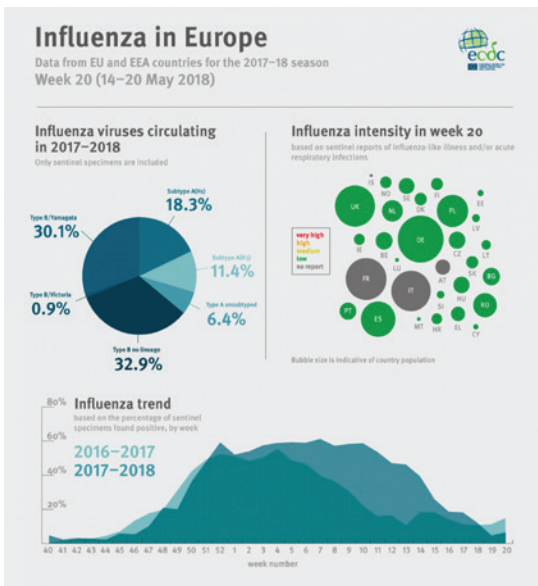

HIV-megelőzés: profilaktikumok és érintkezés előtti kórmeelőzés

HIV, szexuális úton terjedő fertőzések és vírushepatitis (HASH-program) – Az ENSZ harmadik fenntartható fejlődési célja az egészségre és a jóllétre vonatkozik: „az egészséges élet biztosítása és a jóllét előmozdítása korsztálytól függetlenül”. A HIV/AIDS terén e cél felé tett előrelépés figyelemmel kísérése emberpróbáló feladat tud lenni. A HIV-felügyeleti hálózat 2018. évi ülésén az ECDC és a WHO az UNAIDS jelentős közreműködésével lehetőséget kívánt biztosítani a betegség szakértőinek, hogy alaposabban megvizsgálják azt a kérdést, hogyan mérhető objektíven a harmadik fenntartható fejlődési cél felé elért előrelépés. Hasonló munkát végeztek a dublini nyilatkozattal kapcsolatban is (amely ambiciózus ütemtervet határozott meg a HIV/AIDS terén): a HIV-vírussal szembeni válaszintézkedések figyelemmel kísérését felülvizsgálták, és a fenntartható fejlődési célokban foglalt célszámokhoz igazították.

A program eredményei közé tartozik még:

- a HIV-vírussal kapcsolatos becslések pontosságának modellezésére szolgáló eszköz bevezetése;
- a HIV-gyógyszerekkel szembeni rezisztencia új felügyeleti rendszerének próbaüzeme kilenc uniós tagállamban;
- az érintkezés előtti kórmeelőzés biztosításáról szóló szakértői találkozó megszervezése az UNAIDS-szel közösen;
- integrált HIV-, hepatitis B- és hepatitis C-szűrés iránymutatás közzététele;
- a hepatitis B és a hepatitis C előfordulási gyakoriságának vizsgálatához készült első interaktív online adatbázis elindítása; és
- a hepatitis C valós terhének felmérésére szolgáló új szeroprevalencia-vizsgálati protokoll kipróbálása három országban.

Védőoltás minden szezonra

Influenza és más légzőszervi vírusok (IRV-program)

– Minden évben új védőoltásra van szükségünk az influenza ellen, mivel a betegség mind újabb törzsei terjednek el. Az előző influenzaszezonban terjedő törzsek elleni védőoltás nem nyújt immunitást az ideai törzssel szemben. A szezonális influenza ellen éveken át védelmet nyújtó, univerzális védőoltás ugyan megvalósíthatónak tűnik, azonban talán még éveket kell rá várni. Addig is a legjobb, amit tehetünk saját és mások védelméért, hogy beoltatjuk magunkat a legújabb oltóanyaggal.

A szezonális influenzával járó légzőszervi betegségek évente mindegy negyvenezer életet követelnek a WHO európai régiójában. E lesújtó számadat ellenére csak a lakosság elenyésző hányada olttatja be magát. A halálesetek több mint 75%-a a 65 év felettieket érinti, az átoltottság azonban még mindig alacsony ebben a veszélyeztetett korcsoportban. A WHO európai régióját alkotó országok közel felében kevesebb mint minden harmadik idősebb ember kapja meg a védőoltást. Még az egészségügyi dolgozók körében is 50% alatt van az átoltottsági arány.

Az ECDC és a WHO Európai Regionális Irodája mind-egyik influenzaszezonban heti influenzafelügyeleti számadatokat tesz közzé. A közzétett adatok egyértelműen alátámasztják, hogy az ECDC alapos munkát végez ezen a téren: az influenza továbbra is komoly közegészségügyi veszélyt jelent, és elengedhetetlen az elővigyázatosság.

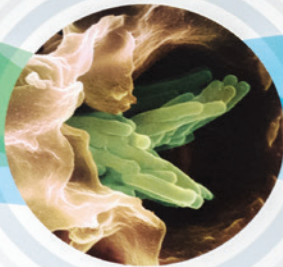
A madárinfluenza is azon fontos területek közé tartozik, amelyekre a program keretében végzett munka kiterjed. Az ECDC és az EFSA az előző évekhez hasonlóan közös negyedéves helyzetértékelő

jelentéseket tett közzé a madárinfluenzáról. Az ECDC az influenza elleni védőoltási politikákról és átoltottságról készített jelentést, amely újfent megerősítette, hogy Európában túl alacsony az átoltottság az idősök körében. A program keretében készült másik jelentés becslése szerint a védőoltás hatásossága 2015 és 2018 között 40% körül alakult.

Az ECDC felülvizsgálta a nemzeti pandémiás felkészültségi terveket, majd rámutatott a hiányosságokra, és korrekciós intézkedéseket javasolt. Az influenzafelügyelet kiegészült a súlyos kórlefolyás felügyeletével és a genomalapú felügyelettel, ami jelentősen növelte a felügyelet színvonalát. Az influenza- és a SARS-felügyeleti rendszerek értékelésen estek át, és az influenzával és más légzőszervi vírusokkal foglalkozó program is értékelésen esett át eredményei minőségének és hatékonyságának nyomon követése érdekében.

Az ECDC véleményt készített a pandémia idején tett nem gyógyszeres beavatkozásokról. Eszerint a legtöbb esetben csak korlátozottan bizonyított, hogy a beavatkozás hatásos lenne.

*Fent: Influenza elleni védőoltás. Egy apró szűrás, és kész!
Balra lent: Heti infografika az influenzáról
Jobbra lent: „Végez a madárinfluenzával”? Bárcsak ilyen könnyű lenne!*

Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe

2018

2016 data

ERS EUROPEAN
RESPIRATORY
SOCIETY

every breath counts

EUROPEAN CENTRE FOR
DISEASE PREVENTION
AND CONTROL

European Union Standards for Tuberculosis Care

2017 update

Felszámolhatjuk-e a látens tuberkulózist?

Tuberkulózis (TB-program) – A látens tuberkulózis-fertőzés minden hetedik embert érint a WHO európai régiójában. A fertőzöttek tizede betegszik meg élete során aktív tuberkulózissal. Az ECDC a látens tuberkulózis programalapú kezeléséről szóló iránymutató dokumentummal komoly úrt tölt be a tuberkulózis megelőzésére tett európai erőfeszítések terén.

A tuberkulózis járványügyi helyzetéről átfogó képet nyújt az *európai tuberkulózis-felügyeletről és -megfigyelésről* szóló 2018. évi jelentés. Az ECDC és a WHO Európai Regionális Irodája által közösen készített jelentést a tuberkulózis elleni küzdelem világnapja, azaz 2018. március 24. előtt tették közzé.

Az ECDC hároméves projekt keretében öt, a tuberkulózis szempontjából kiemelt országot (Bulgária, Észtország, Lettország, Litvánia és Románia) támogatott cserelátogatások és tanfolyamok szervezésével. A projekt 2019-ben is folytatódik, és további tagállamok tuberkulózissal kapcsolatos szükségleteivel foglalkozik. Szintén a tagállamok nagyon is kézzelfogható szükségleteihez kapcsolódóan 2018-ban megjelent a *tuberkulózis kezelésére vonatkozó európai uniós előírások* naprakésszé tett változata, amelynek a fordítása azóta az Európai Unió összes hivatalos nyelvén elkészült.

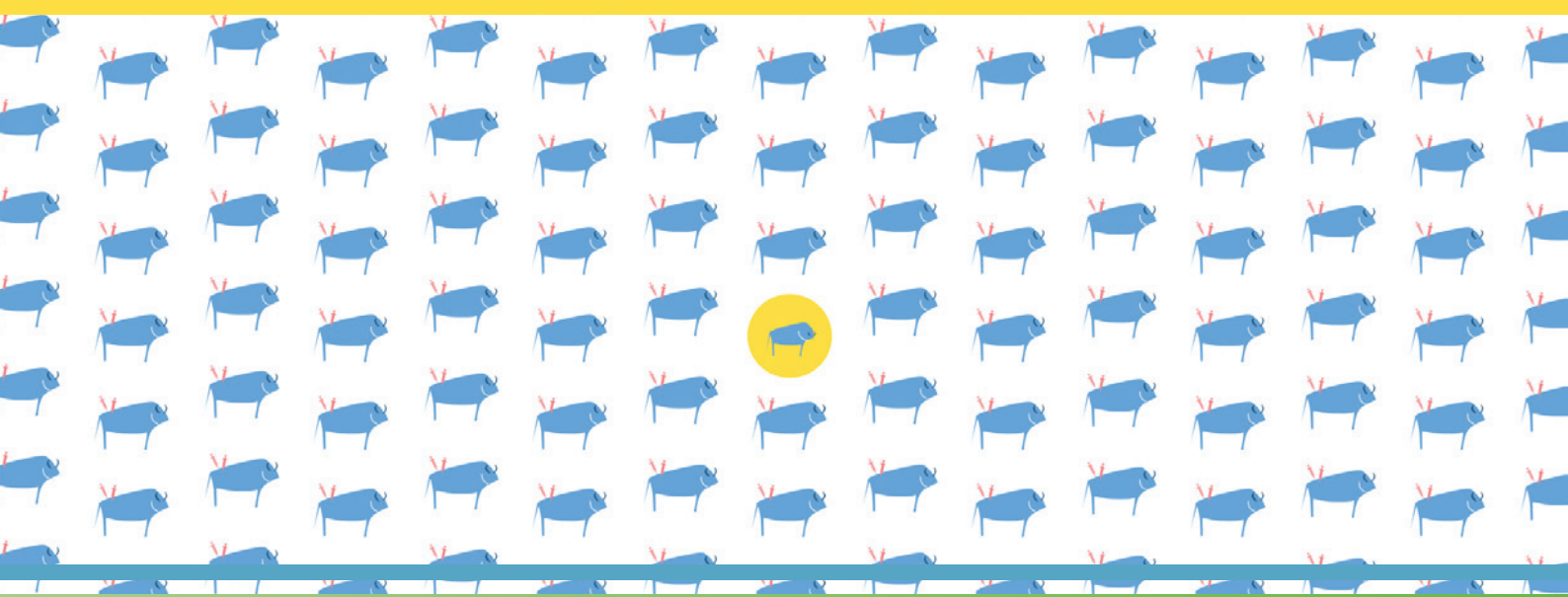
Az ECDC áprilisban azzal a céllal indított projektet, hogy összegyűjtse a tuberkulózis teljes genomszekvenálásához szükséges tényeket. A projekt újabb példa a teljes genomszekvenálás egyre szélesebb körű használatára a diagnosztizálás és a betegségfelügyelet terén.

*Balra: Az ECDC és a WHO Európai Regionális Irodája által közösen készített, tuberkulózisjelentés új látványterve
Jobbra: „Minden lélegzetvétel számít”: a tuberkulózis kezelésére vonatkozó uniós előírások naprakésszé tett változata. Az ECDC az EU és az EGT összes hivatalos nyelvén közzétette a dokumentumot*

The last week of April is European Immunisation Week

Find out more at www.ecdc.europa.eu

Az eddigi legnagyobb sikertörténet

Védőoltással megelőzhető betegségek (VPD-program) – A védőoltások a legnagyobb közegészségügyi eredmények közé tartoznak. Drasztikusan csökkentették a fertőző betegségek okozta terhet, és méltán reménykedhetünk abban, hogy még több betegség válik védőoltással megelőzhetővé. Sajnos számos vált a saját sikere áldozatává. Mivel a védőoltással megelőzhető betegségek egy része visszaszorul, sőt, el is tűnt, egyesek azt gondolják, hogy az emlékeztető oltás kihagyása – vagy a védőoltás teljes mellőzése – semmilyen hátrányos következménnyel nem jár. A 2018-ban kitört számos kanyarójárvány megmutatta, hogy egyáltalán nem ez a helyzet. Az ECDC a kanyarójárványok gyors kockázatértékelésével, valamint a kanyaró- és rubeolafelügyeleti jelentések havi aktualizálásával határozottan támogatja a WHO kanyaró felszámolására irányuló célját.

A VPD-program 2018-ban szakmai tényekkel és tudományos adatokkal járult hozzá a védőoltásról szóló tanácsi ajánláshoz, amelyet áprilisban mutattak be, és decemberben fogadtak el. Az ECDC együttműködési folyamatot hozott létre az úgynevezett nemzeti immunizációs szaktanácsadó csoportok támogatására az Európán belüli tudományos együttműködés és információcsere erősítése céljából.

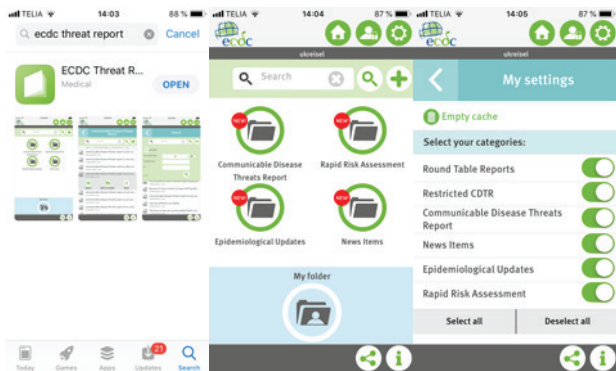
Inkább gyakorlati vonatkozású fejlemény, hogy az ECDC kézikönyvet tett közzé az immunizációs információs rendszerek tervezéséről és megvalósításáról, és finomhangolta felügyeleti rendszerét a számarközhöngésre és a invazív pneumococcus betegségekre vonatkozóan. A védőoltási tervező továbbra is az ECDC honlapjának egyik legtöbbet használt funkciója volt.

Balra fent: Az Európai Immunizációs Hét népszerűsítése

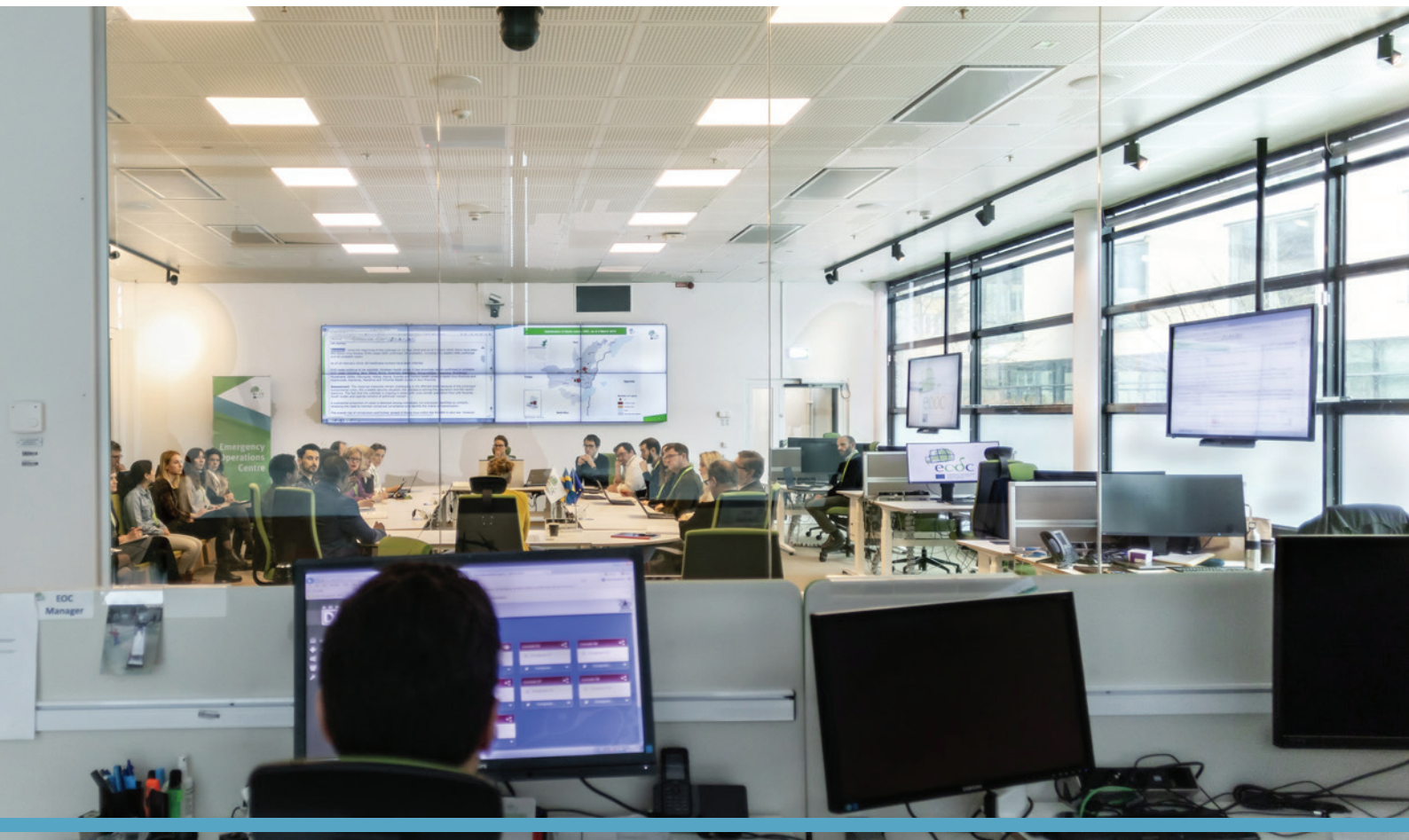
Balra lent: A csordaimmunitás szemléltetése

Jobbra: Twitter-videó

Balra: Képernyőképek az ECDC Threat Reports mobilalkalmazásáról
Lent: Az ECDC új Sürgősségi Operatív Központja

Tényeken alapuló megközelítés az európai közegészségügyben

Betegségfelügyelet

A partnereink által közölt járványügyi adatok pusztán mennyisége sziklaszilárd informatikai infrastruktúrát tesz szükségessé. Annak érdekében, hogy feldolgozza az egyre nagyobb mennyiségű, betegségekre vonatkozó adatot, és lépést tartson a technológiai fejlődéssel, az ECDC 2018-ban a felügyeleti rendszereinek átalakításába kezdett.

Az ECDC folytatta az EPHEUS-projektet. Az *Európai Unióban és az Európai Gazdasági Térségben működő közegészségügyi felügyeleti rendszerek értékelését* célzó EPHEUS-projekt harminc ország ötvenkét betegségfelügyeleti rendszerét vizsgálja. A szokványos felügyeleten túlmenően a projekt kiterjed az ECDC által finanszírozott laboratóriumi szolgáltatósokra, a rutinszerű molekuláris/geometriai tipizálásra és a fertőző betegségekkel kapcsolatos események figyelemmel kísérésére.

Az ECDC fertőző betegségeket nyomon követő interaktív, online atlasza 2018-ban ötvenhat betegségről és betegséggel kapcsolatos témakörrel tartalmazott adatokat. A felhasználók kiválaszthatnak egyedi adatkészleteket, és egyedi betegségtérképeket hozhatnak létre. Az atlasz 2018-ban az antimikrobiális szerek felhasználására vonatkozó adatokkal egészült ki, így egyértelműen – és rendkívül szemléletes módon – jelzi az antibiotikumok körültekintő alkalmazásának fontosságát.

Az ECDC szakértői közreműködtek a határokon áttérjedő súlyos egészségügyi veszélyekről szóló

1082/2013/EU határozat végrehajtási jogi aktusának kidolgozásában azzal, hogy esetdefiníciókkal szolgáltak a Lyme neuroborreliosis, a dengue-, a chikungunya- és a Zika-láz, valamint más hasonló betegségek tekintetében.

A teljes genom szekvenálás gyors változást hoz a betegségfelügyeleti és adatgyűjtési módszereinkben. Az ECDC 2018-ban megállapodott a tagállamokkal a teljes genom szekvenálási kórokozóadatok Európán belüli elemzésének, cseréjének és tárolásának módjáról.

Járványügyi felderítés

2018-ban 377, betegséggel kapcsolatos eseményt sikerült észlelni járványügyi felderítés útján. Az esemény lehet súlyos járvány, például ebola Nyugat-Afrikában, vagy a legionárius betegség viszonylag kisméretű klasztere egy európai üdülőlágyon. Újszerű megközelítések nélkül több európai járvány is elkezdte volna a figyelmet: az ECDC közösségi média és közösségi kiszervezési technológiák használatával észlelni tudott olyan, járványra utaló jeleket, amely egyébként észrevétlen maradt volna. Hasonló megközelítést alkalmazva figyeljük meg a tömegrendezvényeket is.

A felügyeleti jelentéseket honlapunkon keresztül terjesztjük, de egyre több felhasználó telepíti az ECDC Threat Reports mobilalkalmazását is, kiadása óta már több mint huszonezzer dokumentumot töltöttek le.

*Fent: Beltéri fénykép az ECDC új épületéről
Balra lent: Az ECDC tanácsadó fórumának ülése
Jobbra lent: Az új épület hivatalos találkozókhöz és kötetlen beszélgetésekhez is helyet kínál*

Felkészültség

A felkészültség a közegészségügy egyik sarkalatos pontja. Az ECDC segítséget nyújt az uniós tagállamoknak olyan válaszigazgatási mechanizmusok létrehozásához és kiigazításához, amelyekkel megelőzhetik a közegészségügyi veszélyeket, reagálhatnak rájuk, majd helyreállíthatják a helyzetet, ezzel védve az európai közegészséget a fertőző betegségek terén.

Az ECDC munkatársai 2018-ban Romániának segítettek a közegészségügyi szükséghelyzetekre vonatkozó nemzeti felkészültségi terv kidolgozásában. Az ECDC emellett technikai támogatást nyújtott az Európai Bizottságnak a határokon átterjedő súlyos egészségügyi veszélyekről szóló 1082/2013/EU határozat 4. cikkének végrehajtásához kapcsolódó több feladathoz.

A felkészültség gyakorlatban történő igazolása céljából az ECDC az egészségügyi szükséghelyzetekre való felkészültség önértékelésére szolgáló eszközt (HEPSA) tett közzé, amellyel az országok szükséghelyzeti felkészültségi ellenőrzést végezhetnek.

A további tevékenységek között volt a közösségi felkészültségi jelentés készítése, a biológiai kockázatokkal kapcsolatos ismeretterjesztő tanfolyam szervezése és egynapos szimulációs gyakorlat is. Az ECDC emellett iránymutató dokumentumot tett közzé arról, hogyan szűrhetők le bevált módszerekre vonatkozó ajánlások a gyakorlatokból, a felülvizsgálatokból és az értékelésekből.

Reagálás

A kockázatértékelések nagymértékben múlnak az ECDC-hez beérkező, betegségekre vonatkozó adatok minőségén és az elemzésüket végző szakértőkön.

A minőség biztosítása érdekében az ECDC gyors kockázatértékelései elvégzésébe bevonja a fertőző betegségek szakértőit az érintett tagállamokból. A külső szaktudás segítségül hívása korábban meglehetősen bonyolult volt, de részletes vizsgálatot

követően az ECDC sikeresen egyszerűsítette a betegségek külső szakértőinek a tagállamokból való bevonására szolgáló eljárásait. Az ECDC 2018-ban készült 35 gyors kockázatértékelésének és 16 járványügyi tájékoztatójának nagy része már az aktualizált eljárás keretében született.

A technológiát illetően az ECDC 2018 szeptemberében elérhetővé tette a korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer (EWRS) átalakított és jelentősen továbbfejlesztett változatát.

Az Európán kívüli gyakorlati beavatkozásokra akkor kerül sor, ha a helyzet megkívánja. 2018-ban szakértőink egyike válaszigazgatási küldetést teljesített a Kongói Demokratikus Köztársaságban, hogy az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága által koordinált felügyeleti intézkedéseket támogassa.

Tudományos tanácsadás

A tudományos tanácsadás a közegészségügy minden területén jelen van. Az ECDC szabad hozzáférési politikájának megfelelően saját honlapján keresztül, díjmentesen terjeszti a kutatási eredményeket.

2018-ban 31 tanácsadási kérelem érkezett az ECDC-hez az Európai Bizottságtól és az Európai Parlamenttől. Több mint kétszáz tudományos dokumentum került fel az ECDC honlapjára, köztük öt nagy terjedelmű közegészségügyi iránymutató dokumentum, az ECDC-nél dolgozó tudósok által készített 86 tudományos dolgozat pedig lektorált szakfolyóiratokban, például az *Eurosurveillance*-ben jelent meg.

Az ECDC tudományos szaklapja, az *Eurosurveillance* 2018-ban az ötödik helyen állt a fertőző betegségekkel foglalkozó szakfolyóiratok rangsorában, hatástétnyezője pedig 7,1 volt.

Novemberben az ECDC vezető tudományos konferenciája, az ESCAIDE hatszáz résztvevőt vonzott ötven országból.

Mikrobiológia

Mikrobiológia azon területek közé tartozik, amelyekre jelentős figyelem irányult 2018-ban, főként azért, mert gyors előrelépést sikerült tenni a DNS-szekvenálás terén, amely lehetővé teszi a tudósok számára a kórokozószekvenciák összehasonlítását és az azonos forrásból eredő járványok felismerését. Következésképpen az ECDC felülvizsgálta a molekuláris tipizálásra vonatkozó ütemtervét, amely immár azzal foglalkozik, milyen hatást gyakorol majd a molekuláris tipizálás az európai betegségfelügyeletre.

A molekuláris tipizálás hatalmas mennyiségű adatot állít elő, és jelentős számítási teljesítményt igényel. Az ECDC mikrobiológusai javaslatot fogalmaztak meg a szekvenenciaalapú adatgazdálkodást és adatelemzést szolgáló közös európai platformra. Megvalósulása esetén ez a platform paradigmaváltást eredményez a betegségfigyelésben, különösen a járványok több országot érintő kivizsgálása terén itt, Európában.

Mikrobiológus munkatársaink emellett a laboratóriumi kapacitást és a minőség-ellenőrzést is vizsgálják. Az ECDC külső minőségértékelések keretében rendszeresen értékeli az Európán belüli laboratóriumok színvonalát. Az ECDC EULabCap-módszere finomhangolt eszközöket kínál, amelyekkel értékelhető a laboratóriumok színvonala és hatékonysága. Az legutóbbi EULabCap-jelentés szerint a teljesítménymutató 10-ből 7,5 ponton állt, ami bizakodásra ad okot, és közepes vagy magas kapacitási szintre, valamint az országok közötti kapacitásbeli különbségek zsugorodására utal.

E téren az összes tevékenység az ECDC *közegészségügyi mikrobiológiai laboratóriumok külső minőségértékelésére vonatkozó stratégiáján* alapul. Az e szakterületen tapasztalható gyors fejlődésre tekintettel az ECDC rendszeresen aktualizálja a stratégiát. Legújabb változata 2018 júniusában jelent meg.

Balra: CTTGACCACC... DNS-szekvenencia olvasata

Kapcsolat az európai közegészségügyi közösséggel

Közegészségügyi képzés

Az **ECDC ösztöndíjprogramja** keretében helyszíni járványtani szakembereket (EPIET) és mikrobiológusokat (EUPHEM) készít fel a határokon áttérjedő járványokkal és egyéb közegészségügyi veszélyekkel szembeni beavatkozásra. Számos európai közegészségügyi szervezetet köt össze szakmai – és gyakran személyes – szinten.

2018-ban új, 37 ösztöndíjas végzett a program keretében, míg további 434 hallgató az ECDC folyamatos szakmai fejlődést célzó tevékenységei révén vett részt kurzusokon. A kurzusok egy része ugyan személyes jelenléte igényelt, az ECDC Virtuális Akadémiájának (EVA) kurzusai viszont az interneten keresztül is elvégezhetőek. 2018-ban négy új online kurzus indult, más kurzusok pedig frissültek.

Az ECDC képzési programjában a saját kurzusokon és szemináriumokon van a fő hangsúly, de a Központ emellett az európai közegészségügyi szektorban folyó oktatási tevékenységeket is figyelemmel kíséri: az Európai Népegészségügyi Iskolák Szövetsége (Association of Schools of Public Health in the European Region) tagjai körében végzett felmérés szerint a fertőző betegségek megelőzése és az ellenük való védekezés terén egyre inkább átfogóvá válik az oktatási kínálat.

Balra fent: Dame Sally Claire Davies, Anglia tisztii főorvosa a máltai Vallettában tartott 2018. évi ESCAIDE konferencián

Balra lent: A hepatitis B-re vonatkozó legújabb szám adatok megvitatása

Nemzetközi kapcsolatok és országok támogatása

– Az ECDC kiterjedt szakmai hálózatot tart fenn. A WHO Európai Regionális Irodája és az ECDC hagyományos erős kapcsolatokat ápol egymással. 2018-ban kiterjesztették a közös megjelölést az ECDC és a WHO Európai Regionális Irodája által együttesen készített összes anyagra (jelentések, sajtóközlemények és előadások). 2018-ban az ECDC hivatalos látogatás keretében fogadta a Kínai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ és az Afrikai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központok küldötteit.

Az ECDC emellett még az uniós csatlakozás előtt álló országokra összpontosította tevékenységeit. A kapacitás ellenőrzéséhez módosított EULabCap-módszert alkalmazott, az eredmények alapján pedig egyértelműen a laboratóriumi kapacitás bővítésére van szükség ebben az országcsoportban.

Az ECDC döntő szerepet játszott az Unióval szomszédos egyik ország, Ukrajna cselekvési tervének kidolgozásában. Az ECDC emellett Észak-Macedóniának is segítette a nemzeti terv elkészítésében a 2015-ben és 2016-ban már elvégzett értékelések nyomán.

Az ECDC országtámogatási mechanizmusa keretében tanfolyamokat szervezett a védőoltás elfogadásáról, az infekciókontrollról és a megbiztonságról, továbbá elősegítette a nemzeti felkészültségi tervek kidolgozását. Az Európai Bizottság kérésére az ECDC értékelte a fertőző betegségek felügyeletére szolgáló rendszereket Koszovóban*.

* Ez a megnevezés nem érinti a jogállással kapcsolatos álláspontokat, továbbá összhangban van az 1244 sz. ENSZ BT-határozattal és a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói függetlenségi nyilatkozatról szóló véleményével.

Közegészségügyi kommunikáció

Számos kommunikációs tevékenységünk az európai közegészségügyi közösség, főként közegészségügyi szakértők, tudósok és újságírók felé irányult. 2018-ban az ECDC 214 kiadványt tett közzé célközönsége számára, a kiegyensúlyozott kínálatban a részletes kutatási jelentések és a gyors kockázat-, illetve tényértékelések egyaránt megtalálhatók voltak. Az ECDC-nek emellett több Twitter-fiókkal is rendelkezik, és egyre több követővel büszkélkedhet (2018-ban 19%-kal nőtt a számuk), sokan közülük nem a közegészségügyi közösség tagjai.

Az antimikrobiális rezisztencia, a nyugat-nílusi láz, a kanyaró és az ebola 2018 folyamán is kiemelt érdeklődésre tartott számot, ami számos kiadványunkban is tükröződik. Az ECDC szélesebb nyilvánosságnak szóló egészségügyi kampányai a lakosság figyelmének felkeltését szolgáló tematikus napok körül összpontosult: az ECDC kommunikációs anyagokat készített az Európai Antibiotikum Napra, a tuberkulózis elleni küzdelem világnapjára, az Európai Immunizációs Hétre és az AIDS-ellenes világnapra.

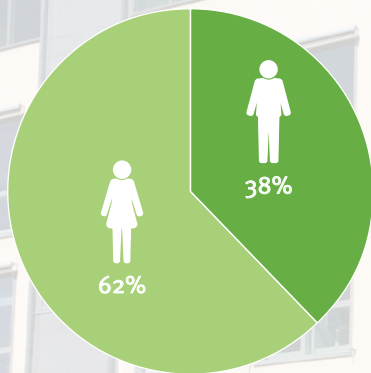
Balra: Az ECDC könyvtárában a rendes gyűjtemény mellett az ECDC-jelentések teljes archívuma is megtalálható

Jobbra: Ágazatközi találkozó a hepatitisz világnapja előtt

Az ECDC számokban

Nemek közötti egyensúly az ECDC-nél

2018. évi költségvetés

Az ECDC munkatársai származási ország szerint

2018. december 31-én az ECDC összesen 267, a személyzeti szabályzat hatálya alá tartozó alkalmazottat foglalkoztatott.

**Európai Betegségmegelőzési
és Járványvédelmi Központ (ECDC)**

Gustav III:s Boulevard 40
169 73 Solna, Svédország

Tel.: +46 (0)8 58 60 10 00
Fax: +46 (0)8 58 60 10 01
www.ecdc.europa.eu

Az Európai Unió ügynöksége
www.europa.eu

Feliratkozás a kiadványainkra
www.ecdc.europa.eu/en/publications

Kapcsolat
publications@ecdc.europa.eu

🐦 Kövessen minket a Twitteren!
[@ECDC_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

📘 Kedvelje Facebook-oldalunkat!
www.facebook.com/ECDC.EU

Publications Office